

Kisapám

BEKE PÁL EMLÉKÉRE (1943–2009)

Te írdjál nekem!

Vegyész végzettségem ellenére mágnesként vonzott a népművelői szakma, így az első adandó alkalommal váltottam, s fiatal éveim elején képesítés nélküli népművelőként kezdtem el dolgozni Komáromban. Fiatal főnököm hitt bennem és hamarosan Vercseg Ilike keze alatt a közösségfejlesztéssel ismerkedtem. A szakma és a szemlélet is újszerű, nehezen értelmezhető volt, mégis nagy érdeklődéssel tekintettem az új szakterületre. Számos szakirodalom írói között két kedvencem volt: Hallgató Éva és Beke Pál. Írásaik, tanulmányaik érthetően megfogalmazott életszerű, számomra is elérhető és megvalósítható példákkal szolgáltak. Később, a főiskolai és egyetemi éveim alatt is intenzíven kutattam munkáikat, azonban a személyes találkozásra közel 10 évet kellett várnom.

Pali, a Művelődési Intézet igazgatójaként kistérségi körúton járt nálunk. Érdeklődött, hogy milyen helyi közösségi értékek birtokában vagyunk országszerte. Célja – most már tudom – a helyi közösségi művelődés csíráinak és lehetőségeinek feltérképezése és összefogása volt. Említette, hogy egy tanulmánykötetet készít, s aki úgy érzi, szívesen megosztaná tapasztalatait, írjon bele.

Hallgattam a kollégák rendezvényeinek bemutatását, s bár számos színes, nagyvonalú programot tártunk fel, mégis úgy éreztem, nem erre vár. Ennek hangot is adtam, melynek eredményeként az első szünetben magához intett, s csak annyit mondott: *Kisapám! Te írdjál nekem!*

Majd lesz!

Az ifjúság helyzetével és lehetőségeivel foglalkoztam ekkor. Három szálon kezdtem el gondolkodni, s eleget téve az invitálásnak, boldogan küldtem el anyagaimat, amit éveken keresztül csiszoltunk, igazítottunk. Talán nem is ezek az irományok voltak fontosak, hiszen a közvetlen és személyes jelenlét, a maga köré gyűjtött kis mag alkotta aura alatt évek során érlelődhettem, fejlődhettem észrevétlen. Ekkor ért meg az a gondolat, hogy a francia ifjúsági házak modellje alapján itt, Magyarországon is közösségekbe tömörülhessenek azok a közösségi szinterek, amelyek üzemeltetését civil közösségek végzik. Pali, hosszú évek óta folyó munkáját próbálta ekkor összefogni és egy újszerű modell alapján elindítani azt a hálózatot, melyet civil közösségi háznak nevezett. Engem is invitált, legyek az alapítók között, tartsak velük. Nagy volt a kísértés, szerettem a vele való munkát, mégis úgy éreztem, nincs helyem itt. Én ekkor állami intézményben dolgoztam fiatalokkal, talán vallottam is ezeket az „eretnek” gondolatokat, ám nem volt önálló helyünk, nem vezettem civil közösségi házat. Ennek hangot is adtam, melyre Pali csak ennyit mondott: *Majd lesz!*

Ez egy élő kincs!

Sosem gondoltam, hogy jós is, nemcsak jó szakember. Alig múlt el egy év és az egyesületünk egy szerencsés fordulatnak köszönhetően saját ingatlanhoz jutott. Pici és elhanyagolt házikó, romos, gazdátlan udvarral. De, a miénk! Pali-

nak örömmel újságoltam, s az együtt töltött idő során folyamatosan szembesíttem az éppen elénk tóduló nehézségekről, a munkafolyamatok állásáról. A házat szinte teljesen lebontottuk, s helyette egy újat húztunk fel. Nem akartunk intézményi látszatot, így az eredeti jellegét meghagyva, a helyi építészeti hagyományokat követve állítottuk fel másfél év alatt.

Közben nagy döntés elé állított a sors. Választanom kellett. A művelődési ház, vagy az egyesületi ház? Mindkét feladatot szerettem, vívódtam. Pali pedig bölcsen hallgatott. Sosem adott tanácsot, rám bízta a döntéseket, s azokat elfogadta. Döntöttem tehát. Marad az új hívás, az az irány, amit akkor tapostunk ki, ami nehézkes, keserves volt ugyan, de kétségtelenül a miénk, a helyi közösségé, az új gondolaté.

Kétheti rendszerességgel jártuk az országot, ahol saját példáinkat mutattuk be, mint közösségi szintér. A technika nem tartozik erősségeim közé, az előadásokra fotók, filmek és ppt-k nélkül készültem. Így fordulhatott elő az, hogy a másfél éves munka, maga a ház sosem került „képbe”.

Augusztus végére tűztük ki a hivatalos átadó ünnepséget, melyre Hallgató Évát és Beke Pali-t kértük fel védnöknek. Nagy öröm volt számomra, hogy mindketten elfogadták, s velünk ünnepeltek ezen a napon. Végigvezettem őket a házon, folyamatosan duruzsoltam, meséltem, hol, milyen tevékenységet végzünk. Hol tartunk most, milyen munkák maradtak későbbre. Pali csak hallgatott, nézett, majd ennyit mondott: *Kisapám! Ugye tudod, hogy ez egy élő kincs!*

Hülyeség!

Francia utazásaink tapasztalata, a civil közösségi házak modellje és azokra épülő koncepció, melynek kidolgozásában már én magam is részt vehettem, vezetett el ahhoz a gondolat-hoz, hogy a közösségi terünket valós közösségi összefogással működtessük. A tevékenységeink során velünk szorosan együttműködő szervezetekkel konzorciumot alakítottunk, mely az ingatlan fenntartását és üzemeltetését szolgálja

elsődlegesen. Emellett persze egymást tekintjük elsődleges partnernek programjaink során is. Az elmúlt évben mi láthattuk vendégül francia – ötlet- és példaadó – barátainkat, akiknek büszkén ismertettem, hogy miként működünk. Elmondtam nekik, hogy talán ez az egyetlen hely, ahol a francia modell alapján dolgozunk, és hogy milyen büszke vagyok erre. Pali pedig csak hallgatott, majd a maga módján – tolmács segítségével – kiegészítette: *Eszterkém! Mondja meg ezeknek, hogy ez hülyeség! A franciáknak nincs ilyen házuk!*

Gyerekek!

Persze nem én vagyok egyedül, aki közel kerülhetett Palihoz. Többen vagyunk, akik sokat köszönhetünk iránymutatásainak, gondolatainak, olyanok, akiket akaratán kívül, vagy akarattal – ezt már sosem tudjuk meg – elindított, vagy megerősített azon az úton, amit járnunk kell. Az, hogy éppen nekem adatott meg a lehetőség, hogy személyes élményeimet és emlékeimet megosszam ebben a kiadványban, talán ez is véletlen. Mindenesetre nagy megtiszteltetés. Miután csupán az utolsó 10 évéből kaphattam egy kis betekintést az egész pályafutására, az itt-ott elhintett értékeire nem is tudok megfelelőként rámutatni, így nem is ezt az utat választottam.

Komáromban elindított ifjúsági folyamatokba is nagy lendülettel fogtunk. Nem csak Magház védnökének, hanem az első konferenciánk szellemi háttérének is őt kértük fel. Itt is olyan természetességgel és nyitottsággal fordult a korosztályhoz, mint azt már hosszú ideje mindenhol. A fiatalok hallgatták, csodálták, s minden szavát szivacs-ként itták.

Sosem dicsért csak úgy. Minden tevékenységemről tudni akarta miért is csinálom, mi célból, mi végre. Az elmúlt év tavaszán közösen készültünk Pali gondolatmenete révén közös könyvünk szerkesztésére, melyben nekem a Magház és a benne folytatott civil és ifjúsági munka folyamata volt a részem. Nyár elején sokat betegeskedtem, műtetre készültem, tolo-

gattam az anyag összerakását. Többször beszél-tünk telefonon, majd megkaptuk e-mailben is a finom utasítást, mielőtt nyaralni indult: *Gyerekek; gondolkozatok el az alábbi kiadvány/ könyv tervezeten annál is inkább, mert, közösen kell megcsinálnunk.*

Szomorúan vettük tudomásul, hogy magunk-ra maradtunk. Négy hónapon keresztül aggód-tunk, reménykedtünk. Most rajtunk a sor. Nagy örökséget hagyott hátra, kérdés, tudunk-e vele gazdálkodni, tudunk-e rá építeni.

Beke Pál népművelő született Budapesten, 1943. november 13-án.

Tanulmányait a Felsőfokú Tanítóképző In-tézetben (Szombathely) népművelés-könyvtár szakon (1963–1966), és az Eötvös Lóránt Tudo-mányegyetem Bölcsészstudományi Karán nép-művelés szakon (1973–75) végezte.

1966–1968 között a pécsi városi művelődési központ munkatársa, majd 1968–1974 a Buda-pest – józsefvárosi művelődési otthon igazga-

tója volt. 1974–1975 között a Magyar Nemzeti Múzeum közművelődési csoportvezetőjeként, 1975-től a Népművelési Intézet művelődési otthoni, majd az Országos Közművelődési Köz-pont fejlesztési osztályvezetőjeként dolgozott. 1992–1995 a Magyar Művelődési Intézet igaz-gatóhelyettese, 1995-ben megbízott igazgatója, 1996-tól főmunkatársa, 2001–2004 között fő-igazgatója.

Megbízatai, civil aktivitásai: 1979–88 között a Magyar Népművelők Egyesületének alelnöke, 1988-tól a Kós Károly Céh elnöke, 1989–93 kö-zött a Közösségfejlesztők Egyesületének elnöke, a Közösségszolgálat Alapítvány kuratóriumá-nak elnöke, 1996–2000 között a Gyermek és Ifjúsági Önkormányzati Társaság titkára, Az Ifjúságért Önkormányzati Szövetség stratégiai fejlesztője. Civil Közösségi Házak Magyarorszá-gi Egyesülete, alapító elnöke Szövetség a Nem-zetért Alapítvány kurátora, az Új Ifjúsági Szem-le szerkesztőbizottságának tagja.